

Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

Opava 22.5.2012
čj. SRS 021077/2012

Oblastní odbor SRS

Jaselská 552/16

746 82 Opava

Zpráva č. 8 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 14.5.–20.5.2012

1. Počasí

Ledoví muži se trochu zdrželi, a tak po většinu týdne bylo dosti chladno. Ranní teploty se pohybovaly většinou kolem 7 °C, odpolední kolem 15 °C, ale někdy bylo i výrazně chladněji. Většinou zatažená obloha se začala vyjasňovat až 17.5. večer. V pátek 18.5. byly na většině území zaznamenány na toto období dosti citelné ranní mrazy. Ve výšce 2 m byly naměřeny teploty 0 až -2 °C, v inverzních polohách až -5 °C. V přízemní vrstvě mráz dosahoval až na -6 °C. To nezůstalo bez následků na pěstovaných plodinách. Počasí se na víkend úplně změnilo, sílil příliv teplého vzduchu. Bylo jasno až skoro jasno, teploty se postupně zvyšovaly, odpolední maxima v neděli 20.5. dosáhla na 27 °C. Srážky za celý týden byly jen lokální a málo významné, lokálně do 10 mm, ale místy jen několik desetin milimetru. Občas bylo větrno, a to zejména v jižní části oblasti.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Výskyty škodlivých organismů jsou dosud až na výjimky slabé. Do vývoje mnoha plodin výrazně negativně zasáhl páteční ranní mráz. Na mnoha místech oblasti byly mrazem poškozeny zejména brambory, nekrytá rajčata, papriky a okurky, rostliny fazole, kukuřice, pšenice, plůdky slivoní, jabloní a rybízu, letorosty ořešáku, meruněk, vinné révy, jehličnanů, jasanů i dubů, listy topolů, květy azalek a rododendronů, ale také např. i rostliny křídlatky. Intenzita poškození je lokálně velmi rozdílná. Z polních prací probíhá především kultivace okopanin, herbicidní ochrana kukuřice a máku, obilniny se přihnojují a ošetřují fungicidy.

OBILNINY

Porosty obilnin jsou zapojené, většinou vyrovnané a v dobrém zdravotním stavu, výskyty chorob a škůdců jsou většinou slabé. Mrazem poškozené porosty jsou v různém stupni prořídle a místy slabě odnožené.

PŠENICE OZIMÁ (RF 34–51 BBCH, fáze čtvrtého kolénka až počátek metání)

Silné příznaky napadení pravděpodobně virovou zakrslostí pšenice (WDV) (laboratorně dosud neověřeno) jsou hlášeny z více lokalit v okrese Prostějov (Brodek u Prostějova, Doloplazy, Lešany, Němčice nad Hanou, Zdětín, Želeč). V uvedených porostech byl zaznamenán i výskyt jediného známého přenašeče WDV kříška polního (Psammotettix alienus).

Za škodlivý výskyt v jarním období se považuje 3 a více imag kříška polního ve 100 smycích. Pozor na záměnu s podobnými druhy!

Střední výskyty padlí pšenice (*Blumeria graminis*) byly zaznamenány v okresech Jeseník (Javorník-Ves) a Přerov (Osek nad Bečvou, Partutovice).

Ojedinelý střední výskyt světle hnědé skvrnitosti pšenice (*Pyrenophora tritici-repentis*) zaznamenali v okrese Jeseník (Javorník-Ves).

Střední výskyt hnědé rzivosti pšenice (*Puccinia persistens*) je hlášený z okresu Jeseník (Javorník-Ves).

Ošetření proti houbovým chorobám má zpravidla postihnout celý komplex listových chorob s cílem ochránit zejména praporcový list. Provádí se v období od tvorby posledního listu (fáze 37 BBCH) do začátku metání (fáze 51 BBCH), v každém případě je nutné dodržet pokyny na etiketě použitého přípravku.

První výskyty vajíček kohoutků (*Oulema* sp.) byly zjištěny 15.5. v okrese Šumperk (Bludov, Lesnice). Výskyty jsou zatím všeobecně velmi slabé.

Pozorování imag se provádí po uplynutí 4 dnů (nemusí být za sebou) s maximální teplotou vyšší než 17 °C, které následují po splnění sumy efektivních teplot SET_{6,0} 110,0 °C denních stupňů DS (orientačně to bývá v období od konce dubna do poloviny května). Kontroluje se 100 smyků v porostech pšenice a ječmene na deseti různých místech rozložených na ploše pozemků (10 míst krát 10 smyků). Pozorování vajíček a larev se provádí po dosažení SET_{6,0} 400,0 °C DS (orientačně u ozimé pšenice ve fázi 32–37 BBCH). Pokud je vylíhlých larev méně než 50 %, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50 % vylíhlých larev. Kontroluje se 10 odnoží za sebou v řádku na 10 různých místech porostu (celkem 100 odnoží) ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu.

Předpoklad škodlivého výskytu larev je při zjištění více než 70 brouků na 100 smyků. Ošetřuje se v době, kdy poměr vajíček a vylíhlých larev je 1 : 2 nebo vyšší.

Lokálně silné zaplevelení sveřepem rolním (*Bromus arvensis*) bylo pozorováno v okrese Jeseník (Javorník-Ves).

JEČMEN OZIMÝ (RF 33–69 BBCH, fáze jazyčku až konec květu)

Plošný střední výskyt spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*) je hlášený z okresu Opava (Zábřeh u Dolního Benešova).

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření druhého kolénka do začátku metání (32–51 BBCH) a ve fázi, kdy první zrna dosáhla poloviny konečné velikosti (71 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32–37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na čtvrtém listu shora, ve fázi 39–51 BBCH na třetím listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32–51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

Ojedinelý střední výskyt třásněnky obilné (*Frankliniella tenuicornis*) byl pozorován v okrese Jeseník (Bernartice).

JEČMEN JARNÍ (RF 25–37 BBCH, pátá odnož viditelná až objevení se posledního listu)

Lokálně na více místech celé oblasti jsou zjišťovány různé intenzivní příznaky poškození rostlin po aplikaci herbicidů za vysokých teplot.

Střední výskyt síťovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) zaznamenali v okrese Přerov (Osek nad Bečvou).

Pozorování síťovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina. Ve fázi 29 a 37 BBCH se určí % napadených rostlin (odnoží).

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 5 a více % rostlin (odnoží).

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 13–39 BBCH, třetí list se zálistky, úponek plně vyvinutý až devět a více internodií viditelných)

První výskyt kyjatek hrachové (*Acyrtosiphon pisum*) v okrese Jeseník (Bílý Potok) byl zjištěn 16.5.

Pozorování kyjatek se provádí jednou týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu (fáze 12 BBCH) do nalezení prvních kyjatek na rostlinách. Množství jedinců kyjatek (imag i nymf) se sleduje

jednou za 14 dnů od nalezení prvních kyjatek na rostlinách do žluté zralosti, fáze 83–85 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 5 za sebou rostoucích rostlin. Mšice se na místě oklepou na světlou podložku (např. papír) a spočítají.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více jedinců kyjatek na jednu rostlinu hrachu.

První výskyt třásněnky hrachové (*Kakothrips robustus*) zaznamenali 16.5. v okrese Jeseník (Bílý Potok).

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 65–71 BBCH, plný květ až asi 10 % šešulí dosáhlo druhově, resp. odrůdově specifické velikosti)

Místy se objevuje praskání nebo jiné deformace stonků, poškození kořenových krčků i kořenů a poruchy vývoje květenství také jako důsledky působení mrazů.

Silné poškození rostlin po aplikaci morforegulátoru zaznamenali v okrese Jeseník (Bílý Potok). Poškození se projevuje lokálním zbrzděním růstu, zkrácením postranních větví, nahloučením šešulí na vzrostném vrcholu a fialovým zbarvením šešulí.

Napadení kořenových krčků fomovým černáním stonků řepky (*Leptosphaeria maculans*) pokračuje na většině porostů v okrese Prostějov (např. Klenovice, Němčice, Tištin, Tvorovice).

Lokálně silné napadení šedou plísnovitostí brukvovitých (*Botryotinia fuckeliana*), které způsobuje až uhnívání báze stonků, zaznamenali v okrese Jeseník (Bílý Potok).

První výskyty larev bejlomorky kapustové (*Dasyneura brassicae*) v šešulích byly zaznamenány 11.5. v okrese Prostějov (Pivín, Vřesovice), 15.5. v okrese Šumperk (Bludov) a 16.5. v okresech Opava (Stěbořice) a Přerov (Kokory). Výskyty larev jsou hodnoceny jako lokálně střední v okrese Jeseník (Javorník-Město), zejména na okrajích pozemků.

Výskyt imag se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od žlutého poupěte do plného květu, fáze 59–65 BBCH, a jednou týdně v období od plného květu do konce květu, fáze 65–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je pozorováno v průměru 0,25 a více imag bejlomorky kapustové na 1 rostlinu. Ošetření v době, kdy jsou již vylíhlé larvy, je neúčinné.

Ojedinelý střední výskyt imag krytonosce šešulového (*Ceutorhynchus obstrictus*) byl zaznamenán v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Výskyt brouků se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od kvetení řepky (asi 30 % květů na hlavním stonku otevřených) do plného květu (asi 50 % květů na hlavním stonku otevřených, první korunní plátky již opadávají), fáze 63–65 BBCH, a jednou týdně v období dokvétání (velké množství korunních lístků již opadlo) do konce květu, fáze 67–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je v průměru 1 a více brouků na 1 rostlinu.

Silné zaplevelení okrajů pozemků violkou rolní (*Viola arvensis*) zjistili v okrese Šumperk (Řepová).

MÁK SETÝ (RF 24–35 BBCH, fáze třetího a čtvrtého pravého listu až fáze růžice)

Některé porosty na Prostějovsku jsou řídké a mezerovité.

První výskyty plísně máku (*Peronospora arborescens*) v okrese Prostějov (Brodek u Prostějova, Želeč) byly hlášeny 17.5.

Pozorování plísně máku se provádí v období od začátku stonkování do začátku květu, fáze 40–52 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 10 za sebou rostoucích rostlin.

Ošetří se porosty, kde je plísní máku napadeno 2 a více % rostlin.

První výskyt okřídlených samiček mšice makové (*Aphis fabae*) v porostech máku v okrese Prostějov (Výšovice) zjistili 11.5. Z okresů Karviná (Kopytov) a Olomouc (Velká Bystřice) jsou hlášeny střední výskyty.

Pozorování mšice makové v porostech máku se provádí po ukončení přeletu mšic z brslenů do začátku sekundárního přeletu (orientačně do poloviny května), před květem (fáze 47–49 BBCH) a po začátku sekundárního přeletu (2–3 týdny po zjištění nymf se základem křídel na řepě či bobu). Pozorování se provádí na celé ploše porostu. Za napadenou se považuje rostlina alespoň s jednou živou mšicí. Kontroluje se 100 rostlin (5 míst krát 20 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde do začátku sekundárního přeletu je pozorováno v průměru 5 a více % napadených rostlin, po začátku sekundárního přeletu 20 a více % napadených rostlin.

OKOPANINY

BRAMBOR (RF 01–51 BBCH, hlíza nenarašena až rostlina začíná tvořit poupata)

Poškození vzešlých porostů brambor **mrazem** bylo zaznamenáno ve všech okresech. Podle výšky porostu a síly mrazu je zčernalá pouze horní část natě nebo celé rostliny. Plošně je poškození různé, v různých lokalitách je odhadováno na 15–100 %.

Zatím ojedinělý výskyt imag **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)** v okrese Jeseník (Javorník-Ves) je hodnocený jako slabý.

V období hromadného kladení vajíček se sleduje množství brouků v porostu a za 2–4 týdny (tedy celkem třikrát) množství ohnisek larev. Porost je nutno projít nejméně čtyřikrát na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Ošetření se provede v době maxima líhnutí larev. Při normálním průběhu počasí to bývá obvykle v době, kdy první vylíhlé larvy dosáhnou třetího instaru. Ošetří se porosty, kde bylo zjištěno 100 a více brouků na 1 ha nebo 140 a více ohnisek larev, přičemž za jedno ohnisko se považuje skupina 35 a více larev.

CUKROVKA (RF 15–22 BBCH, pět listů vyvinuto až listy pokrývají 50 % povrchu půdy)

Některé porosty s listy různě deformovanými **mrazem** zaznamenali v okrese Opava (Opava-předměstí).

Prakticky ve všech okresech jsou zaznamenávány zatím slabé výskyty okřídlených samic **mšice makové (*Aphis fabae*)** dosud bez kolonií. Mimo okresu Prostějov hlásili ukončení přeletu z brslenů také z okresů Karviná a Olomouc.

Ošetření se signalizuje u semenaček při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

CHMEL (RF 17–26 BBA, sedmý pár listů vyvinutý až šestý pár vedlejších výhonů viditelný, rostliny asi 1,5 m vysoké)

Ve chmelnicích probíhá zavádění chmelových výhonů na drátky a kultivace.

Silný nálet okřídlených samic **mšice chmelové (*Phorodon humuli*)** na rostliny chmele byl pozorován 11.5. v okrese Přerov (Nelešovice). První výskyt byl zaznamenán v okrese Olomouc (Velký Týnec) 15.5.

Výskyt mšice chmelové se sleduje jednou týdně od zavedení chmele.

Ošetření chmele se provede při průměrném výskytu 50 a více mšic na 1 list nebo při napadení 10 a více % hlávek v období začátku tvorby kolonií larev na listech chmelových rostlin.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzívních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzívních sadech a na rozptýlené zeleni.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 67–72 BBCH, vadnutí květů až velikost plodu do 20 mm)

Poškození plůdků jabloní **mrazem** bylo zaznamenáno na více místech oblastí. Intenzita i rozsah poškození jsou velmi rozdílné, až 100% poškození některých odrůd hlásí z okresu Bruntál (Úvalno).

Ojedinělý střední výskyt **padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*)** zaznamenali v okrese Jeseník (Javorník-Město) na neošetřovaných stromech náchylných odrůd.

Ošetření se signalizuje v období sekundárního šíření choroby ve fázi 55 BBCH (zelené poupě) a opakuje se podle potřeby (infekční tlak, intenzita růstu, použitý přípravek) přibližně až do fáze 76 BBCH (plody velikosti vlašského ořechu).

Až střední výskyt **vlnatky krvavé (*Eriosoma lanigerum*)** byl pozorován v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Napadení stromů se sleduje jednorázově v době opadu plodů po odkvětu, fáze 71 BBCH (orientačně počátek až polovina června), napadení víceletých větví v období pokročilého zrání až sklizňové zralosti, fáze 85–87 BBCH (orientačně srpen až říjen).

Ošetření se provede při napadení 5 a více % stromů nebo 10 a více % víceletých větví s výskytem kolonií vlnatky krvavé. Do postřiku se doporučuje přidat smáčedlo.

První výskyt **mšice jabloňové (*Aphis pomi*)** zaznamenali 13.5. v okrese Šumperk (Mohelnice). Lokální střední výskyty byly zjištěny v okresech Jeseník (Javorník-Město), Opava (Pusté Jakartice), Prostějov (Němčice nad Hanou) a Přerov (Tučín).

Kontroluje se 100 letorostů (na 5 místech 20 letorostů z 1 stromu) na konci kvetení, fáze 67 BBCH.

Ošetření se provede při napadení 2 a více % letorostů koloniemi mšic, v případě napadení mšicí jabloňovou 10 a více %.

Střední výskyty samců **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)** byly zaznamenány odchycem do feromonových lapáků v okresech Karviná (Nový Bohumín) a Nový Jičín (Příbor, Štramberk).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

Silný výskyt housenek **bekyně zlatořitné (*Euproctis chrysorrhoea*)** zaznamenali v okrese Olomouc (Olomouc).

Na menších výměřích je vhodné mechanické odstraňování hnízd s housenkami v období přezimování. Ošetření se provádí v době začátku aktivity housenek po přezimování.

Peckoviny

SLIVOŇ (RF 69–72 BBCH, konec kvetení až velikost plodu do 20 mm)

K mrazovému poškození plůdků švestek došlo na více lokalitách celé oblasti, silná poškození byla zaznamenána v okresech Frýdek-Místek (Rychaltice) a Prostějov (Kelčice).

Střední výskyty **mšice slíkové (*Brachycaudus helichrysi*)** pozorovali v okresech Jeseník (Javorník-Město) a Olomouc (Osek nad Bečvou).

Napadení letorostů mšicemi se sleduje v období prvního opadu plodů po odkvětu až zbarvování plodů, fáze 71–81 BBCH (orientačně duben až červenec).

Ošetření se provede při napadení 5 a více % letorostů koloniemi mšic.

Střední výskyty housenic **pilatky švestkové (*Hoplocampa minuta*)** a **pilatky žluté (*Hoplocampa flava*)** v plodech zaznamenali v okresech Jeseník (Javorník-Město) a Olomouc (Mezice).

Sleduje se výskyt imag na lepových deskách ve fázi 61–67 BBCH a výskyt vajíček v období opadu prvních květních plátků (fáze 65 BBCH).

Ošetření se provede při výskytu 5 a více % plodů s vajíčky pilatek. Optimální termín ochrany je při začátku líhnutí housenic. Po zjištění larev v plodech je insekticidní ošetření už neúčinné.

Střední až silné výskyty samců **obaleče švestkového (*Cydia funebrana*)** zjistili odchycem do feromonových lapáků v okresech Bruntál (Úvalno), Karviná (Nový Bohumín), Nový Jičín (Příbor, Štramberk), Olomouc (Unčovice) a Šumperk (Mohelnice).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti současné, tj. první generaci, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou násadou plodů a velmi vysoké populační hustotě obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přílety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek